

Тема. Основні типи задач на розв'язування трикутників

Мета: вчитися знаходити невідомі сторони і кути трикутника за відомими сторонами і кутами

Повторюємо

- Сформулюйте теорему Піфагора.
- Сформулюйте теорему косинусів.
- Сформулюйте теорему синусів.
- Чому дорівнює сума кутів трикутника?
- Як знайти кути трикутника, знаючи довжини всіх його сторін?

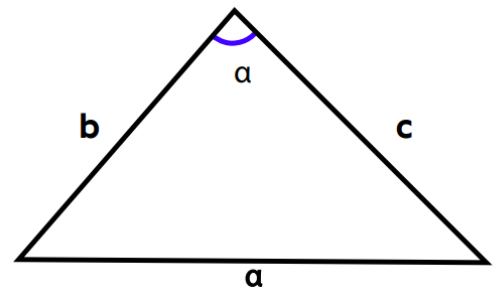
Ознайомтеся з інформацією та зробіть конспект у зошиті

Розв'язати трикутник – означає знайти невідомі сторони і кути трикутника за відомими сторонами і кутами.

Теореми, які використовують при розв'язуванні трикутників.

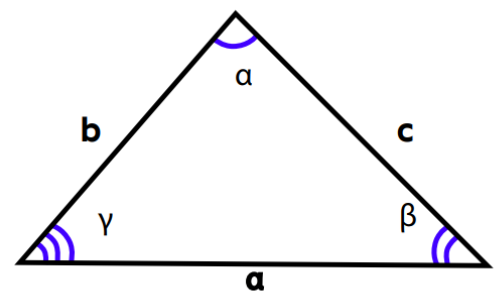
Теорема косинусів

$$a^2 = b^2 + c^2 - 2bc \cdot \cos \alpha$$

Теорема синусів

$$\frac{a}{\sin \alpha} = \frac{b}{\sin \beta} = \frac{c}{\sin \gamma}$$

При розв'язуванні задач використовуються такі позначення:

a, b і c – сторони трикутника, α, β і γ – кути протилежні відповідно сторонам a, b і c .

Розглянемо чотири види задач на розв'язування трикутників.

1. Розв'язування трикутників за двома сторонами і кутом між ними

Задача 1. Дано сторони трикутника a і b та кут C між ними. Знайти сторону c та кути A і B .

Розв'язання у загальному вигляді	Приклад
<p>Д а н о: $a, b, \angle C$. З н а й т и: $c, \angle A, \angle B$. Р о з в' я з а н н я.</p> <p>1. $c = \sqrt{a^2 + b^2 - 2ab \cos C}$.</p> <p>2. $\cos A = \frac{b^2 + c^2 - a^2}{2bc}$.</p> <p>Далі знаходимо кут A за допомогою калькулятора або таблиць.</p> <p>3. $\angle B = 180^\circ - (\angle A + \angle C)$.</p>	<p>Д а н о: $a = 4, b = 7, \angle C = 40^\circ$. З н а й т и: $c, \angle A, \angle B$. Р о з в' я з а н н я.</p> <p>1. $c = \sqrt{4^2 + 7^2 - 2 \cdot 4 \cdot 7 \cos 40^\circ} \approx 4,70$.</p> <p>2. $\cos A \approx \frac{7^2 + 4,70^2 - 4^2}{2 \cdot 7 \cdot 4,7} \approx 0,8372$,</p> <p>$\angle A \approx 33^\circ 09'$.</p> <p>3. $\angle B \approx 180^\circ - (33^\circ 09' + 40^\circ) = 106^\circ 51'$.</p>

2. Розв'язування трикутників за стороною і двома кутами

Задача 2. Дано сторону трикутника a і кути B і C . Знайти сторони трикутника b і c і кут A .

Розв'язання у загальному вигляді	Приклад
<p>Д а н о: $a, \angle B, \angle C$. З н а й т и: $\angle A, b, c$. Р о з в' я з а н н я.</p> <p>1. $\angle A = 180^\circ - (\angle B + \angle C)$.</p> <p>2. $\frac{a}{\sin A} = \frac{b}{\sin B}; b = \frac{a \sin B}{\sin A}$.</p> <p>3. $\frac{a}{\sin A} = \frac{c}{\sin C}; c = \frac{a \sin C}{\sin A}$.</p>	<p>Д а н о: $a = 8, \angle B = 40^\circ, \angle C = 80^\circ$. З н а й т и: $\angle A, b, c$. Р о з в' я з а н н я.</p> <p>1. $\angle A = 180^\circ - (40^\circ + 80^\circ) = 60^\circ$.</p> <p>2. $b = \frac{8 \sin 40^\circ}{\sin 60^\circ} \approx 5,94$.</p> <p>3. $c = \frac{8 \sin 80^\circ}{\sin 60^\circ} \approx 9,10$.</p>

3. Розв'язування трикутників за трьома сторонами

Задача 3. Дано три сторони a , b і c трикутника ($|b - c| < a < b + c$). Знайти три кути A , B і C трикутника.

Розв'язання у загальному вигляді	Приклад
<p>Д а н о: a, b, c. З н а й т и: $\angle A, \angle B, \angle C$. Р о з в' я з а н н я.</p> <p>1. $\cos A = \frac{b^2 + c^2 - a^2}{2bc}$.</p> <p>Далі знаходимо кут A за допомогою калькулятора або таблиць.</p> <p>2. $\cos B = \frac{a^2 + c^2 - b^2}{2ac}$. Далі знаходимо кут B за допомогою калькулятора або таблиць.</p> <p>3. $\angle C = 180^\circ - (\angle A + \angle B)$.</p>	<p>Д а н о: $a = 7, b = 8, c = 9$. З н а й т и: $\angle A, \angle B, \angle C$. Р о з в' я з а н н я.</p> <p>1. $\cos A = \frac{8^2 + 9^2 - 7^2}{2 \cdot 8 \cdot 9} = \frac{2}{3}$; $\angle A \approx 48^\circ 11'$.</p> <p>2. $\cos B = \frac{7^2 + 9^2 - 8^2}{2 \cdot 7 \cdot 9} = \frac{11}{21}$; $\angle B \approx 58^\circ 25'$.</p> <p>3. $\angle C \approx 180^\circ - (48^\circ 11' + 58^\circ 25') = 73^\circ 24'$.</p>

4. Розв'язування трикутників за двома сторонами і кутом, протилежним до однієї з них

Задача 4. Дано сторони трикутника a , b і кут A . Знайти сторону c трикутника та кути B і C .

Розв'язання у загальному вигляді	Приклад
<p>Д а н о: $a, b, \angle A$. З н а й т и: $c, \angle B, \angle C$. Р о з в' я з а н н я.</p> <p>1 спосіб.</p> <p>1. $a^2 = b^2 + c^2 - 2bc \cos A$. З цього рівняння знаходимо c. Задача може мати два, один або не мати жодного розв'язку.</p> <p>2. $\cos B = \frac{a^2 + c^2 - b^2}{2ac}$. Далі знаходимо кут B за допомогою калькулятора або таблиць.</p> <p>3. $\angle C = 180^\circ - (\angle A + \angle B)$.</p>	<p>Д а н о: $a = 10, b = 8, \angle A = 70^\circ$. З н а й т и: $c, \angle B, \angle C$. Р о з в' я з а н н я.</p> <p>1 спосіб.</p> <p>1. $10^2 = 8^2 + c^2 - 2 \cdot 8 \cdot c \cdot \cos 70^\circ$. $c^2 - 5,47c - 36 = 0$; $c_1 \approx 9,33$; $c_2 \approx -3,86$ не задовольняє змісту задачі. Отже, $c \approx 9,33$.</p> <p>2. $\cos B \approx \frac{10^2 + 9,33^2 - 8^2}{2 \cdot 10 \cdot 9,33} \approx 0,659$; $\angle B \approx 48^\circ 45'$.</p> <p>3. $\angle C \approx 180^\circ - (70^\circ + 48^\circ 45') = 61^\circ 15'$.</p>

<p><i>II спосіб.</i></p> <p>1. $\frac{a}{\sin A} = \frac{b}{\sin B};$ $\sin B = \frac{b \sin A}{a}.$</p> <p>Може існувати два, один або не існувати жодного кута, що задовольняли б останню рівність та нерівність $\angle A + \angle B < 180^\circ$.</p> <p>2. $\angle C = 180^\circ - (\angle A + \angle B).$</p> <p>3. $\frac{a}{\sin A} = \frac{c}{\sin C}; c = \frac{a \sin C}{\sin A}.$</p>	<p><i>II спосіб.</i></p> <p>1. $\sin B = \frac{8 \sin 70^\circ}{10} \approx 0,7518;$ $\angle B \approx 48^\circ 45'$ або $\angle B \approx 180^\circ - 48^\circ 45' = 131^\circ 15'.$</p> <p>Оскільки $\angle A + \angle B = 70^\circ + 131^\circ 15' > 180^\circ$, то $\angle B = 131^\circ 15'$ не є розв'язком задачі.</p> <p>2. $\angle C \approx 180^\circ - (70^\circ + 48^\circ 45') = 61^\circ 15'.$</p> <p>3. $c \approx \frac{10 \sin 61^\circ 15'}{\sin 70^\circ} \approx 9,33.$</p>
--	---

Ця задача, на відміну від трьох попередніх, які завжди мають єдиний розв'язок, може мати один, два або не мати жодного розв'язку.

Поміркуйте

- Що значить розв'язати трикутник?
- Які співвідношення між сторонами і кутами трикутника використовують для розв'язування трикутників?

Домашнє завдання

- Опрацювати конспект
- Розв'язати задачу:

Розв'яжіть трикутник за стороною $a = 10$ см і двома кутами $\beta = 26^\circ$, $\gamma = 62^\circ$.

Фото виконаних робіт надсилайте у HUMAN або на електронну пошту

nataliartemiuk.55@gmail.com

Джерела

- Істер О.С. Геометрія: 9 клас. – Київ: Генеза, 2017
- [Всеукраїнська школа онлайн](#)